

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Geloofwaardig sorry zeggen

Boogaard, G.

Citation

Boogaard, G. (2020). Geloofwaardig sorry zeggen. *Binnenlands Bestuur*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3141826>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3141826>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BINNENLANDS BESTUUR

GELOOFWAARDIG SORRY ZEGGEN

Geerten Boogaard 04 dec 2020 1 reactie

Er zijn twee manieren om sorry te zeggen: voor de gevolgen van je daden, of voor de daden zelf. Sorry zeggen voor gevolgen gebeurt vrij vaak. ‘Het spijt mij’, zeggen mensen dan, ‘dat ik je gekwetst heb.’ Vaak gevolgd door de morele superioriteit van Pilatus: ‘En dat was niet mijn bedoeling.’ Of door zelfmedelijden: ‘Ik zat er toch mee.’

De tweede manier om sorry te zeggen, kan veel korter. Zonder voorwaarden en zonder goede bedoelingen. ‘Het spijt mij, dat ik zo tegen je uitviel.’ Het is geen sorry dat zichzelf zoekt te rechtvaardigen, medeschuldigen wil aanwijzen of recht heeft op kwijtschelding. Het is – omgekeerd – juist een schuld die vraagt om boete.

In de openbare verhoren van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen hoorde ik vooral excuses van het eerste soort. Vrijwel elk duur blauw pak dat achter het tafeltje van de commissie plaatsnam, betoonde diepe spijt. Maar de excuses betroffen de gevolgen, niet de daden. Het was vooral spijtig ‘dat ouders zo waren behandeld’ of dat het zelfs ‘zo mis heeft kunnen gaan’. Persoonlijke morele betrokkenheid werd zorgvuldig afgeschermd. ‘Ik kon dit niet geloven.’ En het zelfmedelijden was ook niet van de lucht. De commissie werden lijdenswegen geschilderd met zoveel ongemakken en buikpijn dat we eigenlijk een Fonds Daderhulp nodig hebben in plaats van een Fonds Slachtofferhulp. Persoonlijke boetedoening werd niet gezocht.

Uiteraard namen verbijsterde volksvertegenwoordigers daarmee geen genoegen. Dan ontstond een naar sfeertje waarin een geërgerde commissie amateur-strafrecht gingen beoefenen. Voor de blauwe pakken was dat een nieuwe bron van zelfmedelijden. Ze voelden zich Barbertjes die moesten hangen. Terwijl het om waarheidsvinding ging. ‘Om samen met elkaar lessen te trekken over hoe het zo mis heeft kunnen gaan.’

Officieel is waarheidsvinding inderdaad de bestaansreden van het parlementaire enquêterecht. Volksvertegenwoordigers moeten voor hun informatie niet van de regering afhankelijk zijn, maar ook zelf feiten boven tafel kunnen krijgen. Commissievoorzitter Van Dam hamerde hier regelmatig op. Zijn commissie zat er om ‘een foto te maken’ waarmee de Tweede Kamer het kabinet ter verantwoording zou kunnen roepen. Zo werkt immers de ministeriële verantwoordelijkheid. Naast waarheidsvinding hebben parlementaire onderzoekscommissies echter ook een democratische functie. Ze sluiten aan bij wat in de literatuur *monitory democracy* wordt genoemd: volksinvloed via publieke verantwoording. In deze functie gaat het primair om vertrouwen.

Naar het mij voorkomt, is bij de kinderopvangtoeslagen deze democratische functie veel belangrijker dan het vinden van het laatste snippertje waarheid. Want als het in dit dossier nu nog ergens over gaat, dan over vertrouwen. Niet zozeer tussen de gedupeerde ouders en de dienst Toeslagen. Daar moet vooral een genereuze schaderegeling worden getroffen, inclusief een levenslange rechtsbijstandverzekering. Maar wel het vertrouwen van de rest van Nederland. Van iedereen

die de Belastingdienst nog met een hoofdletter schrijft en nog niet schrikt van een blauwe envelop in bus.

Vertrouwen wordt evenwel niet hersteld door de excuses in de eerste categorie. Eerder het omgekeerde. Elke dader die zich eigenlijk slachtoffer voelt, maakt de schade alleen maar groter. Herstel van vertrouwen vereist excuses in de tweede categorie: voor daden. Van ambtsdragers die collectieve verantwoordelijkheid niet op het systeem afschuiven, maar omzetten in een gedeelde schuld. Die niet naar achteren stappen om opzij te wijzen, maar naar voren stappen om het over zichzelf te hebben. Alleen geloofwaardige spijt kan vertrouwen herstellen.

Zoiets kán namelijk wel. Secretaris-generaal Mulder bleef niet steken bij de betreuenswaardige gevolgen voor anderen, maar vroeg zich af hoe zij zelf vermorzelde mensen had kunnen aanhoren zonder aan eigen wetgeving te twijfelen. Dat was relevante zelfreflectie die tot zinvolle excuses kan leiden. Tot iemand waarvan je juist wel wilt dat zij bij de overheid blijft werken.

Bron: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/opinie/columns/geloofwaardig-sorry-zeggen.15370065.lynkx>.

© Copyright 2020 Kluwer. Alle rechten voorbehouden.